

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **Z. D.,** zastoupen JUDr. Ing. Zbyňkem Kiesewetterem, advokátem se sídlem Nad Šárkou 766/58, Praha 6, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 5. 2017, č. j. 75 Ad 6/2016 – 47,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 16. 12. 2015, č. j. X, Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) zamítla námitky žalobce a potvrdila své prvoinstanční rozhodnutí ze dne 23. 7. 2015, č. j. X, jímž zamítla žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu pro nesplnění podmínek s odkazem na § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).

II.

[2] Žalobce podal proti výše uvedenému rozhodnutí žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem, který ji zamítl rozsudkem ze dne ze dne 15. 5. 2017, č. j. 75 Ad 6/2016 – 47.

[3] Krajský soud uvedl, že mezi stranami představuje spornou otázku existence pojištění žalobce v době od 3. 2. 1997 do 31. 8. 2002, kdy žalobce tvrdil, že měl uzavřený pracovní poměr se zaměstnavatelem Sdružení sportovních svazů České republiky, přičemž žalovaná dospěla k odlišnému závěru

[4] Krajský soud se nejprve zabýval námitkou žalobce spočívající v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu. K tomu uvedl, že trvání pracovního poměru a s tím spojená existence doby pojištění bylo žalovanou prokazatelně vyvráceno obstaranými listinnými důkazy, a to zejména výpisem z úřadu práce, který je součástí správního spisu, a ze kterého je jasně patrné, že ve sporné době byl žalobce veden na úřadu práce jakožto uchazeč o zaměstnání. Žalobce přitom k prokázání svého tvrzení doložil toliko jedinou listinu – sdělení Sdružení sportovních svazů České republiky, ve kterém žalobci oznámilo, že veškeré mzdové a evidenční listy z tohoto období byly zničeny při povodních v roce 2002. Žalovaná zcela správně dovodila, že takovéto sdělení není dostačujícím důkazem prokazujícím dobu pojištění u zmíněného zaměstnavatele. Navíc žalobce byl řádně vyzván a poučen o možnosti alternativního řešení, kdy se nabízelo předložení vlastního prohlášení spolu s dalšími dvěma prohlášeními bývalých spolupracovníků. Případně mohl žalované navrhnout provedení důkazních prostředků ve formě svědeckých výpovědí konkrétních zaměstnanců, kteří s ním ve sporné době pracovali u stejného zaměstnavatele. Ani této možnosti žalobce nevyužil. S ohledem na výše uvedené tak krajský soud shledal, že skutkový stav věci byl řádně zjištěn a prokázán, a proto je námitka žalobce nedůvodná.

[5] K další námitce žalobce týkající se nezabezpečení důkazních prostředků žalovanou krajský soud uvedl, že součástí správního spisu jsou mimo jiné i evidenční listy žalobcových zaměstnavatelů, které byly příslušnými zaměstnavateli zasílány orgánům sociálního zabezpečení v souladu s § 35a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“). Spolu s těmito listinami si žalovaná zajistila výpisy od úřadu práce, a to nejen za sporné období. Není tedy důvod zpochybňovat tvrzení žalované o neexistenci jediného evidenčního listu nebo mzdového dokumentu od žalobcem tvrzeného zaměstnavatele Sdružení sportovních svazů České republiky v její centrální evidenci, neboť všechny ostatní pracovní poměry žalobce byly v evidenci řádně zaznamenány. Je tak zřejmé, že žalovaná si obstarala veškeré podklady, jež mohla a měla k dispozici. S ohledem na výše uvedené považoval krajský soud žalobcovu námitku za nedůvodnou.

[6] Námitku žalobce týkající se jeho součinnosti v projednávané věci považoval krajský soud rovněž za nedůvodnou. Byl to právě žalobce, kdo nepředložil i přes výzvy žalované důkazní materiály, které by vedly k vyhovění jeho žádosti. Skutečnost, že se dostavil k jednání, nemůže být samo o sobě považováno za jeho součinnost.

III.

[7] Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s.

[8] Krajský soud nesprávně posoudil vyloučenou dobu, kdy byl stěžovatel zaměstnán u zaměstnavatele Sdružení sportovních svazů České republiky. K prokázání svých tvrzení o výkonu zaměstnání v rozhodné době stěžovatel předložil sdělení uvedeného

zaměstnavatele, ve kterém bylo uvedeno, že není schopen předložit žádné mzdové a evidenční listy, neboť během povodní došlo ke zničení archivu. V rámci předložené listiny není nikde uvedeno a ani vyloučeno, že stěžovatel v dotčené době u tohoto zaměstnavatele nebyl zaměstnán. Po celou dobu, kdy stěžovatel byl u tohoto zaměstnavatele v řádném pracovně právním vztahu, založeném na základě pracovní smlouvy, mu byla vyplácena mzda, byly mu prováděny srážky sociálního a zdravotního pojištění a tyto byly zjevně odváděny žalované. Žalovaná neprokázala, a ani důkazně nedoložila, že takovéto platby nebyly poukazovány a že nebyly v její evidenci.

[9] Tvrzení žalované, že nemá ve své evidenci žádné mzdové a evidenční listy důchodového pojištění od daného zaměstnavatele na rozdíl od ostatních v rámci celého posuzovaného období pro vyměření důchodu, nemůže obstát. Podle názoru stěžovatele totiž nemá žalovaná uvedenou evidenci ve správném stavu a uvedené tvrzení ani nijak řádně neprokázala.

[10] Není pravdou ani skutečnost, že stěžovatel neposkytl součinnost pro správné zjištění skutkového stavu. Stěžovatel se účastnil veškerých jednání a snažil se podle svých možností zabezpečovat listiny k prokázání důvodnosti svého podání. Ve věci navštívil i Archív bezpečnostních složek, Národní archív v Opatově a Mostě, bohužel bez úspěchu. Skutečnost, že s odstupem času se mu již nepodařilo zabezpečit svědky, nemůže vést k tomu, aby došlo k přenesení vyhledávací povinnosti na něj jako účastníka předmětného řízení a tímto k zamítnutí jím podané žádosti. Podle § 52 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, má správní orgán povinnost si opatřovat důkazy z moci úřední. Z tohoto důvodu nemůže obstát tvrzení, že stěžovatel přes výzvu žalované nepředložil správnímu orgánu důkazní materiály, a že záleželo výlučně na něm, zda předloží žalované požadované podklady.

[11] Krajský soud provedl důkaz protokolem Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 9. 4. 1998. K předmětnému důkazu stěžovatel uvedl, že v době, kdy probíhalo jednání posudkové komise, byl již zaměstnán na částečný úvazek u Sdružení sportovních svazů České republiky a hledal si další zaměstnání. Provedený důkaz tak nijak nevyvrací jeho tvrzení, že byl zaměstnán u uváděného zaměstnavatele. Takovéto tvrzení krajský soud žádným důkazem nevyvrátil. Skutečnost, že stěžovatel byl v dané době evidován na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, nevylučuje, že byl zaměstnán, jak ve svém tvrzení uvádí. V té době stěžovatel mohl podle platných právních předpisů vydělat polovinu výše minimální mzdy a přitom být evidován jako uchazeč o zaměstnání.

[12] Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV.

[13] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že v případě absence evidenčních a mzdových listů a pracovní smlouvy, měl stěžovatel využít alternativní možnost k prokázání svého tvrzení, a to předložení vlastního čestného prohlášení spolu s dalšími dvěma prohlášeními bývalých spolupracovníků, jak stanoví zákon, což neučinil. Žalovaná skutečně nemá ve svém centrálním archivu žádný evidenční list důchodového pojištění o

době zaměstnání stěžovatele v uvedené době vystavený Sdružením sportovních svazů České republiky. Všechny evidenční listy důchodového pojištění zaslané bývalými zaměstnavateli stěžovatele do centrální evidence či doložené dodatečně jsou součástí dávkového spisu. Evidence je přehledná a je vedena podle rodných čísel pojištěnců. Jakýkoliv soud nikdy nezpochybňoval sdělení žalované, že nárokové podklady nejsou v centrální evidenci uloženy.

[14] Krajský soud zcela správně přisvědčil žalované, která poukázala na potvrzení úřadu práce o evidenci stěžovatele jako uchazeče o zaměstnání a na podkladové posudky o invaliditě z let 1997 a 1998, v nichž není uvedeno, že by stěžovatel pracoval u Sdružení sportovních svazů České republiky. Přitom údaj o trvajícím zaměstnání je v řízení o dávku důchodového pojištění vždy zásadní. Okresní správa sociálního zabezpečení by jistě upozornila při sepisování žádosti v roce 1998, že je stěžovatel zaměstnán, pokud by měla ve své evidenci o tom podklad. Navíc je zarážející, že stěžovatel nikdy v této době nenamítal, že správní orgány pracují s chybným údajem, že je evidován jen na úřadu práce, ačkoliv též údajně pracoval, když doba pojištění je hodnocena pro účely důchodového pojištění výhodněji než evidence u úřadu práce jako náhradní doba pojištění. Ve spise je založeno několik potvrzení vystavených Úřadem práce Most, jimiž tento úřad potvrzuje, že byl stěžovatel dlouhodobě evidován jako uchazeč o zaměstnání, a to i během let 1997 až 2002. Stěžovatel požadavek na započet doby tvrzeného zaměstnání v letech 1997 až 2002 začal uplatňovat až po přiznání starobního důchodu, ačkoliv důkazní prostředky bylo snazší obstarat v dřívější době.

[15] Žalovaná v dané situaci, neznalá svědků a bez předložení nových listinných důkazů, kdy tedy stěžovatel neunesl důkazní břemeno, nemůže provádět žádné šetření (zaměstnavatel existuje, nelze tak oslovit archivy, jména spoluzaměstnanců stěžovatel neuvedl). Navíc žalovaná má listinné doklady z různých let shodně prokazujících dlouhodobou evidenci žalobce u Úřadu práce Most jako uchazeče o zaměstnání. Stěžovatel nedoložil jediný listinný důkaz na podporu svého tvrzení prokazující opak, zejména pracovní smlouvu, doklad o ukončení pracovního poměru, výplatní pásky apod.

[16] Žalovaná plně souhlasí s postupem a rozhodnutím krajského soudu. Proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

V.

[17] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[18] Kasační stížnost není důvodná.

[19] Ze správního spisu vyplývá, že rozhodnutím žalované ze dne 7. 11. 2011, č. j. X, byl stěžovateli přiznán starobní důchod ve výši 8.945 Kč měsíčně. Rozhodnutím žalované ze dne 15. 1. 2014 pak byl starobní důchod s odkazem na § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění navýšen na částku 9.202 Kč. Po zohlednění všech valorizací tak od ledna 2016 stěžovatel pobíral starobní důchod ve výši 9.732 Kč měsíčně.

Dne 10. 7. 2015 podal stěžovatel žádost o zvýšení starobního důchodu. Svoji žádost odůvodnil nezapočítáním dosud nezhodnocené doby jeho pojištění v období od 3. 2. 1997 do 31. 8. 2002, kdy měl uzavřený pracovní poměr se zaměstnavatelem Sdružení sportovních svazů České republiky. Stěžovatel na podporu svých tvrzení předložil písemné sdělení Sdružení sportovních svazů České republiky, ve kterém bylo uvedeno, že nejsou schopni předložit evidenční a mzdové listy z požadovaného období, neboť jejich archivy zasáhla v roce 2002 povodeň a vše zničila. Stěžovatel byl upozorněn na skutečnost, že toto sdělení není dostačující k prokázání doby pojištění a byl požádán, aby tuto dobu prokázal jiným dokladem. Jelikož stěžovatel nepředložil pracovní smlouvu ani jiné doklady prokazující existenci pojistného vztahu, přičemž z evidence žalované bylo patrné, že byl v době od 23. 7. 1996 do 1. 9. 2002 evidován na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, žalovaná dospěla k závěru, že k době pojištění od 3. 2. 1997 do 31. 8. 2002 nemůže být přihlédnuto, a proto jeho žádost o zvýšení starobního důchodu zamítla. Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel včasné námitky. V průběhu námitkového řízení žalovaná stěžovatele vyzvala, aby zaslal veškeré dokumenty prokazující výkon zaměstnání v namítaném období a příjmů, které v tomto období za jeho výkon obdržel (pracovní smlouvu, evidenční list důchodového pojištění, výplatní pásky apod.), anebo své čestné prohlášení a čestné prohlášení nejméně dvou svědků (bývalých kolegů), kteří v namítaném období vykonávali stejné zaměstnání. Současně byl stěžovatel poučen, že když ve stanoveném termínu žalovaná neobdrží požadované dokumenty, bude v řízení o námitkách rozhodnuto na základě informací, které má žalovaná k dispozici. Stěžovatel na uvedenou výzvu nereagoval a požadované dokumenty žalované nezaslal. Žalovaná proto jeho námitkám nevyhověla a vydala žalobou napadené rozhodnutí.

[20] Podle § 12 zákona č. 582/1991 Sb. mohou orgány sociálního zabezpečení vyzvat a) zaměstnavatele, aby podal hlášení a předložil záznamy o skutečnostech rozhodných pro nárok na dávky sociálního zabezpečení, jejich výši a výplatu; b) příjemce dávky sociálního zabezpečení, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši a výplatu.

[21] Podle § 13 odst. 1 téhož zákona jsou dále orgány sociálního zabezpečení oprávněny přezkoumat správnost a úplnost záznamů a hlášení, které jsou zaměstnavatelé pro účely provádění sociálního zabezpečení povinni vést, včasnost a způsob jejich předložení a podání.

[22] Podle § 85 odst. 5 téhož zákona lze k prokázání doby pojištění použít čestného prohlášení nejméně 2 svědků a žadatele o důchod nebo o úpravu důchodu, nelze-li tuto dobu prokázat jinak.

[23] Z citované právní úpravy vyplývá, že řízení o dávku důchodového pojištění předpokládá vysokou míru součinnosti, a to jak ze strany pojištěnce, potažmo jeho zaměstnavatelů, tak ze strany České správy sociálního zabezpečení. Žadatel o důchodovou dávku je sice povinen *„osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši a výplatu“*, na druhou stranu orgánům sociálního zabezpečení jsou svěřeny výrazné pravomoci nejen k získávání (vyžádání) podkladů pro rozhodnutí od jiných subjektů, ale také k jejich hodnocení, kontrole, potažmo přezkumu *(„přezkoumat správnost a úplnost záznamů a hlášení“)*. Orgán sociálního zabezpečení – v daném případě žalovaná – tedy není pouhým

pasivním příjemcem a „uchovatelem“ listin, resp. údajů v nich obsažených, nýbrž aktivním subjektem vedoucím řízení a rozhodujícím o důchodových nárocích pojištěnců.

[24] V nyní posuzovaném případě nelze dospět k závěru, že stěžovatel využil všech možností, které od něj lze spravedlivě požadovat, k tomu, aby prokázal své tvrzení, že byl v době od 3. 2. 1997 do 31. 8. 2002 zaměstnán u zaměstnavatele Sdružení sportovních svazů České republiky. Toto tvrzení stěžovatel dokládal pouze písemným sdělením tohoto sdružení ze dne 25. 6. 2015, že při povodni v roce 2002 byly zničeny a vyplaveny veškeré jeho archivy s uloženými doklady, a proto nelze doložit požadované doklady. Stěžovatel má pravdu v tom, že v tomto sdělení není nikde uvedeno, že stěžovatel v dotčené době u tohoto zaměstnavatele nebyl zaměstnán, na druhou stranu v něm však není ani uvedeno, že u něj zaměstnán byl. Toto sdělení tak nelze považovat za relevantní důkaz o tom, že stěžovatel byl v uvedené době u tohoto zaměstnavatele zaměstnán, neboť taková skutečnost z něj nevyplývá. Další důkazy stěžovatel nepředložil, ač byl k tomu žalovanou opakovaně řádně vyzván. Vzhledem k délce tvrzeného pracovního poměru (cca 5 a půl roku) je velmi nepravděpodobné, že by stěžovatel neměl k dispozici jediný doklad o svém zaměstnání (např. pracovní smlouvu, mzdový výměr, doklad o ukončení pracovního poměru, výplatní pásky apod.). Stěžovatel rovněž nevyužil možnosti prokázat dobu pojištění formou čestného prohlášení dvou svědků (např. bývalých spolupracovníků), a to přestože byl o této možnosti žalovanou náležitě poučen. V této souvislosti lze poukázat i na to, že stěžovatel v průběhu správního i soudního řízení neuvedl ani žádné konkrétní údaje ke svému tvrzenému pracovnímu poměru jako např. své pracovní zařazení, místo výkonu práce apod. Navíc z dalších listin založených ve spise vyplývá, že stěžovatel v rozhodné době nebyl zaměstnán (viz např. posudky OSSZ Most ze dne 20. 2. 1997, ze dne 14. 9. 1998 a ze dne 10. 10. 2005, posudek PK MPSV ČR v Ústí nad Labem ze dne 9. 4. 1998, potvrzení Úřadu práce v Mostě ze dne 18. 9. 1998). Nejvyšší správní soud se proto ztotožnil se závěrem krajského soudu, že se stěžovateli nepodařilo prokázat, že v období od 3. 2. 1997 do 31. 8. 2002 byl zaměstnán a že toto zaměstnání zakládalo účast na důchodovém pojištění. Za situace, kdy žalovaná neměla ve své evidenci žádné doklady o tom, že stěžovatel byl v namítaném období zaměstnán, přičemž tyto doklady nedodal ani stěžovatel, a současně z údajů této evidence jasně vyplývalo, že stěžovatel byl v době od 23. 7. 1996 do 1. 9. 2002 veden na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, postupovala žalovaná správně a v souladu se zákonem, když stěžovatelovu žádost o zvýšení starobního důchodu zamítla. V této souvislosti Nejvyšší správní soud dodává, že obecné tvrzení stěžovatele o tom, že žalovaná nemá svou evidenci ve správném stavu, lze považovat za spekulativní a nepodložené. Stěžovatel toto své tvrzení nijak nedoložil a ani neuvedl, jak konkrétně měla žalovaná při vedení své evidence pochybit.

[25] Námitka stěžovatele, že poskytl nutnou součinnost pro správné zjištění skutkového stavu, je rovněž nedůvodná. Jak bylo již výše uvedeno, stěžovatel přes opakovanou výzvu žalované nedoložil žádné doklady prokazující existenci pracovního poměru v namítaném období. Skutečnost, že se zúčastnil jednoho jednání (7. 12. 2015), byla v tomto směru irelevantní, neboť předmětem tohoto jednání byla toliko urgence stěžovatele, který požadoval definitivní vyřízení své námitky ze dne 16. 9. 2015. Při tomto jednání stěžovatel nepředložil žádné doklady ke svým tvrzením a ani neuvedl žádné skutečnosti podstatné pro kladné vyřízení žádosti o zvýšení starobního důchodu.

[26] Názor stěžovatele, že skutečnost, že byl v namítané době evidován na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, nevylučuje, že byl současně i zaměstnán, není správný. Podle tehdy platné právní úpravy (viz § 7 odst. 1 zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů) bylo možné žadatele zařadit do evidence uchazečů o zaměstnání pouze za situace, kdy nebyl v pracovním nebo obdobném vztahu, ani nevykonával samostatnou výdělečnou činnost ani se nepřipravoval soustavně pro povolání. Stěžovatel tedy nemohl být zaměstnán a současně evidován na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání.

[27] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[28] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, jíž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože jí v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. června 2018

Mgr. David Hipšr
předseda senátu